

Op sabbatical

Jan van Neerven

In academia is het een goed gebruik om het wetenschappelijk personeel eens in de zoveel tijd een semester vrij te roosteren van onderwijs en organisatorische taken.

Zo'n periode wordt in de angelsaksische wereld met 'sabbatical leave' aangeduid. Die is niet bedoeld voor de wereldreis die je altijd al wilde maken, maar om je weer eens helemaal op je onderzoek te storten. Doorgaans wordt een sabbatical deels of geheel in het buitenland besteed: je bezoekt een of meerdere collega's in het vakgebied om bestaande projecten af te maken of nieuwe te initiëren, of om een vooraanstaand wiskundige in een vakgebied dat je je graag eigen wilt maken te bezoeken.

Om een of andere reden is de sabbaticalcultuur in Nederland niet zo nadrukkelijk aanwezig als in veel andere landen om ons heen. In Delft ken ik slechts een handjevol wiskunde-collega's die van de mogelijkheid van een sabbatical gebruik hebben gemaakt en tot voor kort (nu is het opgenomen in de cao) bestond er geen officiële regeling voor; je regelde het in goed overleg met je collega's zonder formele kaders. Sterker nog, als je het netjes via personeelszaken zou regelen zou dat tot gevolg hebben dat je salaris tijdens je sabbatical wordt stopgezet. Niet zo handig!

In dit stukje wil ik enige impressies geven van de twee sabbaticals die ik in de afgelopen jaren heb doorgebracht, respectievelijk in Canberra (2007) en Barcelona (2013). In professioneel opzicht en als persoonlijke ervaring waren beide bijzonder geslaagd.

Canberra: functionaalcalculi en kangoeroes

In 2007 zijn we met het hele gezin een half jaar naar Australië geweest voor een sabbatical aan de Australian National University (ANU) in Canberra, Australië. Ik was te gast bij Alan McIntosh, een internationaal expert in functionaalcalculi die in de regulariteitstheorie van partiële differentiaaloperatoren een belangrijke rol spelen. Mijn vrouw, die natuurkundige is, had ook een sabbatical kunnen regelen en was te gast bij het Centre of Excellence in de optica aan dezelfde universiteit om daar onderzoek te doen.

Canberra is een kunstmatige stad die rond 1900 is gebouwd rond een stuwmeer als nieuwe hoofdstad: een compromis tussen Sydney en Melbourne. De stad is suburbia in het kwadraat: de circa 400.000 inwoners leven uitgespreid over maar liefst 800 km² en vrijwel iedereen heeft een vrijstaand huis(je) met tuin(tje). Hier en daar zijn kleine stadskernen met winkelcentra en kantoren, maar de meeste zijn beduidend kleiner dan de Delftse binnenstad. Zelfs het echte 'centrum' stelt maar weinig voor. ANU ligt precies aan de rand van dat 'centrum', op een mooie locatie aan het meer. De campus van ANU is een fraai park vol kaketoets en opossums; de eerstgenoemden waren vaste gast als je het raam van de werkkamer openzette en kwamen daar stukjes brood ophalen die je ze met de hand kon voeren.

Je kunt je voorstellen dat onze kinderen, die dat halve jaar meewaren en daar gewoon naar school gingen (en onze uitspraak van het Engels/Australisch aan het eind van ons verblijf steevast corrigeerden), het fantastisch vonden

in Canberra. Waar elders kun je midden in de 'stad' wonen met je tuin vol wildlife? We hebben weliswaar geen bezoek gehad van kangoeroes, maar als je ging wandelen rond de berg aan de achterkant van de campus (de berg is te zien op de foto) kwam je ze met kudde tegelijk tegen.

De omgeving is vrij bergachtig met weide panoramische landschappen. Overal waar je komt wemelt het van de kangoeroes, emoes en andere wilde dieren. De lucht is kraakhelder en zuiver. Meestal schijnt de zon en zonder hoofddekseel en zonnebrand kun je beter thuisblijven: door de combinatie van ligging (op ca. 600 meter boven zeeniveau) en het ozongat in de atmosfeer word je levend gegrilld. Dat hebben we aan den lijve ondervonden toen we in ons eerste weekend een rondje om het meer gingen fietsen. Wel petten op maar vergeten de handen in te smeren, en met je handen houd je het stuur vast: een gemakkelijke prooi voor de zon! Het tochtje van amper drie kwartier leverde fiks verbrande handen (paars) op. Nu was het inderdaad wel een warme dag: met temperaturen van 40° was het zelfs voor de locale verhoudingen best warm.

Het weer kon soms behoorlijk te keer gaan: wat te denken van een hagelstorm in hartje zomer die in een bestek van een half uur 10 cm ijs (!) over je uitstort? Zie foto 1 en het youtubefilmpje [1]. We maakten toen de curieze ervaring dat huizen niet op regenbestendigheid worden gebouwd: onze woning was letterlijk zo lek als een zeef en overal kwam het water met grote stralen door het plafond. Toen we dit meldden was het lakonieke antwoord dat het gelukkig niet zo vaak regent.

Figuur 1: De hagelstorm van 27 februari 2007

In wiskundig opzicht was het verblijf uiterst geslaagd: veel nieuwe kennis opgedaan (H^∞ -calculi, Dirac operatoren, ...) en twee fraaie artikelen geschreven: één met een collega van ANU en één met mijn toenmalige promovendus die tegelijkertijd een half jaar doorbracht in Sydney; vooral in dat laatste artikel kon ik alles gebruiken wat ik net geleerd had.

Hoe verloopt nou een typische werkdag als niemand toekijkt? Dat heb je helemaal zelf in de hand, en dat is juist het fijne. Geen vergaderingen, onderwijs of administratieve klussen, maar alle tijd voor wiskunde. Dan geeft een enorme impuls aan je concentratievermogen. Het volledige gebrek aan stress en deadlines doet wonderen. In Delft wordt de werkdag doorgaans doorkruisd door allerlei grotere en kleinere dingen die even tussendoor moeten. Op sabbatical voel je je weer even promovendus of postdoc: toen had je immers ook zeeën van (onderzoeks)tijd. Alleen toen realiseerde je je dat niet zo.

Barcelona: boekproject en tapas

Mijn sabbatical van vorig jaar was bedoeld om een flink stuk verder te komen met het gezamenlijke boekproject met collega Mark Veraar en twee buitenlandse collega's. In een vlag van verstandsverbijstering hebben we enkele jaren geleden besloten het ultieme standaardwerk te schrijven over analyse in Banachruimten. Dat moet een driedelig magnum opus worden waar alles instaat. Zoiets bedenken is makkelijker dan dat je het doet. Tijd en concentratie zijn wederom de sleutelwoorden – een goed project voor een sabbatical dus.

Mijn vrouw wilde dit keer haar sabbatical doorbrengen aan een nieuw en zeer goed uitgerust onderzoekslaboratorium in Barcelona. Dat laatste klinkt niet echt als een straf en dat was het ook niet. Het toeval wilde dat ik in Barcelona eveneens goede contacten heb in de persoon van Marta Sanz Solé, een vooraanstaand specialist in stochastische PDVs. Naast het werken aan het boek heb ik ook een gastcollege gegeven over onderwerpen daaruit en hebben we een stukje onderzoek gestart.

We woonden niet in Barcelona, maar in een buitenstadje net ten zuiden van de stad, Castelldefels, dat prachtig ingeklemd ligt tussen de zee (15 min. lopen) en de heuvels (5 min. lopen). Zie foto 2.

Figuur 2: Castelldefels

De redenen om daar te willen wonen waren van praktische aard: makkelijker voor de school van onze dochter en het onderzoeksinstituut van mijn vrouw was daar. Leuk om te weten is dat we in goed gezelschap waren: naar verluidd woont Lionel Messi in Castelldefels, en een collega meende te weten dat ook Johan Crujff er een woning heeft. Ik neem aan dat beiden in de villawijken op de lommerrijke heuvels rond het stadje wonen; wij deden het met een eenvoudig optrekje in downtown Castelldefels. Meestal bespaarde ik mij de rit naar Barcelona en ging ik in de bibliotheek van het instituut van mijn vrouw zitten werken. Met eduroam en een laptop heb je immers alles binnen (elektronisch) handbereik. Wel was het zaak om het securitypersoneel van de campus te ontwijken die tegen het eind van ons verblijf opeens opdoken en iedereen op pasjes controleerden. Een keer moest ik echt ophoepelen (geen pasje).

De stad Barcelona is natuurlijk heerlijk, maar ook de omgeving is prachtig (zie foto 3). De heuvels ten zuiden van de stad noemde ik al, ten noorden van de stad begint de Costa Brava. Ten westen van de stad staat de berg Montserrat, een reusachtige berg met uiterst grille geologische formaties die zomaar uit het heuvelslandschap oprijst en verder naar het noorden liggen de Pyreneeën. Net te ver voor een dagexcursie, maar wel leuk voor een (lang) weekend. Daarnaast zijn er veel mooie stadjes met een rijke geschiedenis zoals Tarragona, Girona, Vic, en Figueres.

Figuur 3: In de heuvels van Catalonië

Barcelona is de hoofdstad van de provincie Catalonië die momenteel in de ban is van een onafhankelijkheidsstrevens. De centrale regering in Madrid ziet met lede ogen aan hoe de trotse Catalanen, die natuurlijk niet de taal van de 'bezetter' spreken maar hun eigen Catalaans, voorbereidingen treffen voor een referendum in november 2014 dat hen autonomie en/of onafhankelijkheid moet verschaffen. Vooral onze dochter heeft dit geweten: op school kwam zij vanzelf terecht in een intensief bijspijkerprogramma Catalaans (zo'n 10 uur per week), en dat terwijl vrijwel al haar klasgenoten onderling gewoon Spaans spraken. In het kosmopolitische Barcelona wonen immers naast de oorspronkelijke Catalanen ook veel Spanjaarden.

Wat vooral opvalt als je langere tijd in Spanje (herstel, Catalonië) woont is het verschil in levensritme. De dag komt traag op gang en men luncht niet voor 14.00 uur. Daar neemt men ruim de tijd voor. Veel mensen lunchen buitenshuis, want alle restaurants bieden lunchmenu's aan voor een prikje. Voor 10 euro krijg je een fantastisch 3-gangen-lunchmenu met kakelverse vis en zeevruchten; de wijn is inclusief (een bekertje melk bij de lunch). Geheel verkwaakt hervat men rond 15.30 uur het werk en het is heel normaal om vervolgens tot een uur of 19.00 of 20.00 uur door te werken. En dan lonken de tapas! Het was verbluffend hoe makkelijk je je aan dit ritme aanpast!

Het was wel weer even wennen terug in Nederland wanneer is het volgende sabbatical?

Referenties

[1] www.youtube.com/watch?v=KASyTlONPC4